

Till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

2026-02-24

REMISSYTTRANDE över betänkande SOU 2025:58

En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa

Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) lämnar detta yttrande tillsammans med följande organisationer i hästnäringen; Svensk Travsport (ST), Svenska Ridsportförbundet (SvRF), Lantbrukarnas Riksförbund Häst (LRF Häst), Svensk Galopp (SG), Svenska Hästavelserförbundet (SH), Svenska Islandshästförbundet (SIF), Western Riders Association of Sweden (WRAS), Brukshästorganisationernas Samarbetskommitté (BRUNTE), Swedish Warmblood Association (SWB), Hästnäringens Yrkesnämnd (HYN), Ridskolornas Riksorganisation (RRO) och AB Trav & Galopp (ATG). Samtliga organisationer har bidragit i sammanställandet av detta yttrande och står gemensamt bakom, det kompletterar övriga inlämnade yttranden från ovan organisationer.

I yttrandet är gemensamma ställningstaganden, förhållningssätt och synpunkter från ovan organisationer beskrivna som "hästnäringens" eller samlade under begreppet "vi".

Detta gemensamma yttrande fokuserar i huvudsak på betänkandets kapitel 2 och 4 samt utvalda delar av kapitel 3 och 5. Gällande kapitel 3 hänvisar vi till och ställer oss bakom yttrande av Lantbrukarnas Riksförbund (LRF).

Inledning

Vi välkomnar regeringens intresse för den svenska hästnäringen och initiativet till denna utredning. Utredaren har genomfört en gedigen och omfattande genomlysning som på ett välbalanserat sätt beskriver såväl hästnäringens positiva effekter och bidrag i samhället, som de utmaningar, hinder och utvecklingsmöjligheter som föreligger. Utredningens arbete har präglats av en öppen och inkluderande process där ett brett deltagande av hästnäringens aktörer har värdesatts, både i expertgruppen och genom funktionsbrevlådan. Betänkandet är välskrivet, har en positiv ansats och presenterar genomtänka förslag med hög relevans för hästnäringens framtid och utveckling.

Utredningen har ett tydligt främjandeperspektiv och syftar till att identifiera åtgärder som kan stärka hästnäringens utveckling samt klargöra hinder, både interna och externa, som påverkar framtiden. Svensk hästnäring, med sin bredd av verksamheter, företag och fritidsaktiviteter, befinner sig i dag i ett osäkert läge. Omvärldsfaktorer som extremväder, geopolitisk instabilitet, lågkonjunktur och ökade kostnader påverkar hela sektorn, där producenter och konsumenter är nära sammanlänkade. Vi bedömer att majoriteten av de analyser, bedömningar och förslag som presenteras i betänkandet är relevanta och kan bidra till näringens fortsatta utveckling. Vi vill starkt rekommendera att beredningen leder till konkreta åtgärder och ställer oss till förfogande för att bistå när så är relevant.

Som högst prioriterat lyfter vi fram förslaget att förbättra den grundläggande statistiken, vilket är av central och långsiktig strategisk betydelse för hela hästnäringen.

Trav- och galoppsporten har en central roll i hästnäringen. Verksamheter kopplade till spelet på hästar är en ekonomisk motor som driver omsättning, skapar efterfrågan på varor och tjänster samt genererar ett stort antal arbetstillfällen. En försämrad ekonomi och minskad verksamhet i trav och galopp leder till färre företag och minskad sysselsättning, men även negativa effekter i kringnäringar såsom foderproduktion, transporter och i förlängningen annan hästhållning som bidrar till hobby, rekreation och folkhälsa. Tidigare beslut om höjd spelskatt har minskat överskottet från spel på hästar, vilket påverkar utdelning till trav- och galoppverksamheter. Detta riskerar negativa konsekvenser för hela ekosystemet inom svensk hästnäring. Vi vill framhålla vikten av att framtida beslut fattas med det i åtanke för att undvika påverkan på näringens långsiktiga utvecklingskraft.

Det låg inte i utredarens uppdrag att särskilt titta på hästnäringen ur beredskapsperspektiv, samtidigt pågår bred upprustning på beredskapsområdet och många samhällsviktiga funktioner har uppdrag att förstärka och förbättra beredskapsplaner. Vi vill framhålla att hästar, hästanläggningar och hästverksamheter på olika sätt kan vara värdefulla och relevanta resurser i en robust beredskap. Särskilt lokalt kan hästar exempelvis användas vid transporter för att stödja samhällsviktiga funktioner och vid kris i matförsörjningen blir hästar ett relevant livsmedelslager. För att hästnäringen ska kunna bidra krävs det att vi tydligt inkluderas i planering och övningar.

Kapitel 2 – Utvecklingen i hästnäringen

Vi delar utredarens problembeskrivning och slutsatsen att statistiken över hästnäringen har betydande brister som idag begränsar möjligheterna till effektiv styrning, uppföljning och policyutveckling. Avsaknaden av uppdaterad, tillförlitlig och samlad grunddata försvårar analyser av näringens nuläge och utveckling över tid, liksom att utvärdera effekter av åtgärder och beslut, exempelvis lagstiftningsförändringar.

Utredaren har granskat och beaktat tillgängliga datakällor, skattningar och statistik. Trots att underlaget är ofullständigt bedömer vi att arbetet är grundligt och ger en så heltäckande beskrivning som är möjlig utifrån rådande brister.

Förslag 2.10 Förbättra den grundläggande statistiken i hästnäringen

Förslaget är det gemensamt högst prioriterade och strategiskt viktigt för hästnäringen. Vi tillstyrker det starkt och rekommenderar att regeringen går vidare med ett uppdrag.

Skäl för prioritering och tillstyrkande:

Förbättrad grunddata och statistik är av central betydelse för hela hästnäringen. En mer robust struktur för insamling och hantering av grundläggande data skulle avsevärt stärka möjligheterna att ta fram och sammanställa tillförlitlig statistik inom flera områden. Tillförlitlig statistik är nödvändig bland annat för:

- Att möjliggöra konsekvensanalyser och beräkna samhällsekonomiska effekter.
- Dimensionering av utbildnings- och kompetensförsörjningsbehov.
- Smittskyddsåtgärder, beredskap och tillsyn.
- Planering och dimensionering av veterinär tillgång och beredskap.

Den mest kritiska bristen gäller säkra uppgifter om antal hästar och anläggningar med häst samt dess geografiska fördelning. Även uppgifter om antal företag (inkl. företagsform och storlek) och arbetsplatser/tillfällen utgör viktig grunddata.

Grunddata samlas idag i Hästdatabasen och Anläggningsregistret som förvaltas av Jordbruksverket i enlighet med EU-lagstiftning. Hästdatabasen speglar avelsorganisationernas register och kopplas till Anläggningsregistret genom att varje häst ska knytas till en "hemadress". Båda registren innehåller dock betydande felkällor. Enligt tillgängliga uppgifter finns sannolikt ett större antal avlidna hästar kvar i Hästdatabasen, och antalet registrerade anläggningar är troligen för lågt.

Åtgärder (urval/exempel) för att förbättra Hästdatabasen:

- Minska pappershantering och stärka digitala lösningar, exempelvis genom digitalt hästpass (Kap 3, förslag 3.19.8).
- Förenkla avregistrering av döda och avflyttade hästar.
- Förenkla tilläggsregistrering av införda hästar.
- Öka användningen av hästpass i vardagen, till exempel av veterinärer och tillsynsmyndigheter, vilket sannolikt skulle bidra till att rätta upp grunddata.

Åtgärder (urval/exempel) för att förbättra Anläggningsregistret:

- Genomföra återkommande och breda informationsinsatser riktade till hästhållare.
- Åtgärder som ökar användningen av anläggningsnumret i vardagen, exempelvis vid veterinära besök och av branschens organisationer (till exempel vid evenemang och tävlingar).
- Förenkla och förbättra den regelbundna inrapporteringen genom att utveckla användarvänliga och moderna digitala system, exempelvis appar.

Eftersom hästhållare är en heterogen grupp, sammansatt av både privatpersoner och näringsverksamma, med varierande vana av såväl myndighetskontakter som administration, är enkelhet och tydlighet avgörande för att öka rapporteringsgraden. Det behövs bättre digitala lösningar för att effektivisera och underlätta inrapportering. Digitalisering kan även underlätta avelsorganisationernas resursplanering.

Hästdatabasen och Anläggningsregistret ska utgöra grunden för statistik om antal hästar och anläggningar över tid. Om registren blir tillförlitliga kan grunddata tas fram säkert och regelbundet. Fokus bör därför ligga på att analysera orsaker till dagens brister och genomföra åtgärder som förbättrar den löpande inrapporteringen genom förenkling, digitalisering och information. Då de båda registren är sammanlänkade är ett helhetsgrepp väsentligt. Registren behöver även göras tillgängliga för statistiska sammanställningar och forskning.

Hästnäringen i Siffror

Efter Jordbruksverkets senaste hästskattning och fördjupade undersökning 2016 har näringen själv tagit initiativ och utvecklat statistikmodellen "Hästnäringen i Siffror". Betydande resurser är insatta i denna utveckling och modellen är den enda som möjliggör samhällsekonomiska beräkningar och uppskattningar av arbetstillfällen med mera. Modellen är dock helt beroende av korrekt grunddata och kan vidareutvecklas först när sådan finns.

Ytterligare synpunkter:

Vi delar utredarens bedömning att Jordbruksverket är en central och lämplig aktör för ett uppdrag. Samtidigt bedömer vi att uppdraget bör innehålla krav på:

- Bred samverkan mellan myndigheter, forskningsmiljöer och bransch.
- Utveckling av moderna och digitala system som är långsiktigt robusta och användarvänliga.
- Nytankande kring datainsamling och digitalisering.
- Förenklingsåtgärder, samt att förändringar ej innebär en kraftigt ökad administration eller höjda kostnader för hästhållare.
- Involvering av andra relevanta aktörer som Statistikmyndigheten SCB, Skatteverket och Verksam.se i arbetet.

Grunddata och statistik är av stor betydelse för hästnäringen. Vi är beredda att bidra med insikter och engagemang. Vår bedömning är att branschens medverkan är avgörande för ett framgångsrikt omtag.

Kapitel 3 – Stärkt företagande och ökad sysselsättning

Angående Kapitel 3 hänvisar vi till, och ställer oss bakom, yttrande som lämnats av LRF. Vi besvarar även ett antal av kapitlets förslag och bedömningar.

Samlat kan förslagen i Kapitel 3 stärka hästföretagandet och öka konkurrenskraften. Här vill vi särskilt framföra relevansen av dessa för att stärka svensk avel och uppfödningens verksamhet som bedrivs i företagsverksamhet.

Förslag 3.19.7 Veterinära frågor – transporter inom Norden

Vi tillstyrker förslaget att utreda möjligheten att inkludera transport av hästar för avel och veterinärvård inom Norden, utan krav på hälsointyg. Det finns skäl att i en utredning även analysera möjligheten att utvidga undantaget ytterligare, vilket beskrivs nedan.

Skäl för tillstyrkande:

Vi delar utredarens beskrivning om relevansen av undantag för avelsverksamhet. Gällande veterinärvård är ett möjligt undantag av relevans för både privata och näringsverksamma hästhållare. Hästhållare i gränsområden kan ha kortare avstånd till veterinärvård genom att korsa landgräns. Den ansträngda situationen på veterinär tillgång gör att ett utvidgat undantag även kan ge ett förbättrat djurskydd via snabbare tillgång till vård och kortare transporter.

Ytterligare synpunkter:

En utredning om ett utvidgat undantag bör även beakta transport av hästar i yrkesverksamhet. Särskilt i gränsområden mellan de nordiska länderna förekommer transporter inom till exempel tjänster som skogsarbete och turridning, vilka bör främjas och underlättas. Det råder i stort liknande smittskyddsläge i de nordiska länderna och målet bör vara så fri rörlighet som möjligt, vilket kan minska administration och kostnader.

Förslag 3.19.8 Utveckla digitala hästpass

Vi tillstyrker förslaget att utveckla digitala hästpass som komplement till fysiska samt delar bedömningen att Sverige bör verka för digitala system och digitala hästpass inom EU.

Skäl för tillstyrkande:

Digitalisering av hästpass är ett led i att förenkla inrapportering och hålla register uppdaterade. Exempelvis kan utökade digitala möjligheter underlätta inrapportering av avlidna och utflyttade hästar till såväl hästdatabas som anläggningsregister, och även andra uppgifter som kastration och uttag ur livsmedelskedjan samt registrering av veterinära uppgifter som läkemedelsbehandling och vaccination. Vi anser att digitala hästpass ska inkluderas tillsammans med ett uppdrag enligt Förslag 2.10 (ovan).

Digitala verktyg och digital uppgiftsinlämning behöver utvecklas för att säkerställa säker statistikinsamling och nödvändiga förbättringar. Digitalisering av hästpass och identifiering av hästar kan även förbättra spårbarhet, en fråga som är aktuell både i Sverige och inom EU.

Bedömning 3.19.9 Digitalisering hög prioritet i forskningsutlysningar

Vi tillstyrker delvis bedömningen att forskningsutlysningar bör prioritera digitalisering inom hästsektorn.

Skäl för delvis tillstyrkande:

Vi delar utredarens bedömning att digitalisering är av stor betydelse för hästsektorns utveckling. När det gäller forskningsutlysningar och behovet av ny kunskap vill vi dock framhålla följande.

Stiftelsen Hästforskning (SHF), bildad 2004, är den aktör som uteslutande finansierar tillämpad hästforskning. Sedan 2006 finns ett avtal med Formas om statlig medfinansiering, sedan 2009 samordnar SHF hästforskningen i både Sverige och Norge, där även norska staten och hästnäringen bidrar.

De samlade medel som SHF årligen kan utlysa - ca 5 miljoner kronor till nya projekt och ca 15 miljoner kronor till pågående - är otillräckliga i förhållande till hästnäringens breda forskningsbehov. Högkvalitativa och relevanta ansökningar avslås varje år på grund av begränsade anslag. Detta är ett hinder för att möta veterinärmedicinska och husdjursvetenskapliga behov samt den tekniska och digitala utveckling som utredningen pekar på. För att prioritera digitaliseringsdriven forskning på häst krävs därför en ökad total finansiering till hästforskning.

Den begränsade nivån tillgängliga medel innebär att endast omkring 10 procent av ansökningar till SHF kan beviljas. En förstärkt finansiering skulle innebära fler tillämpbara forskningsprojekt som direkt bidrar till hästnäringens utveckling. SHF arbetar aktivt för att öka finansieringen genom fler branschaktörer, men det är avgörande att även den statliga finansieringen till hästforskning är långsiktig och ökande. Digitalisering i hästsektorn skulle även kunna rymmas inom mer allmänna forskningsutlysningar, men vår erfarenhet är att hästforskning har svårt att konkurrera och nå beviljande i dessa breda sammanhang. Teknik, mekanisering och digitalisering är välutvecklat i andra delar av de gröna näringarna. Att även inkludera häst som ett djurslag i breda utlysningar kan bidra till utveckling av dessa områden i hästnäringen samt möjliggöra kunskapsöverföring.

Bedömning 3.19.10 Stimulera uppfödning av svenska hästar i företagsverksamhet

Vi tillstyrker utredningens bedömning att det finns behov att stimulera inhemsk uppfödning av hästar och ponnyer i företagsverksamhet.

Utredningens kapitel 3 innehåller flera relevanta förslag inom bland annat jordbrukspolitik, veterinära frågor och regelförenkling, som kan bidra till att stärka hästuppfödning i företagsverksamhet. Vi hänvisar här till, och ställer oss bakom, yttrande från LRF.

Skäl för tillstyrkande:

Vi delar utredarens analys av den relativt omfattande importen av hästar och ponnyer, och konstaterar att en central orsak är den låga konkurrenskraften hos svensk hästuppfödning, främst till följd av högre produktionskostnader jämfört med andra länder. Vi instämmer även i beskrivningen av de positiva effekter som en ökad svensk hästuppfödning medför, så som fler företag, ökad sysselsättning, bibehållande och återskapande av öppna landskap och stärkt biologisk mångfald. Målbilden bör vara minskad import och ökad inhemsk hästuppfödning.

Även om utredaren tydligt beskriver värdet av svenskfödda hästar, konkurrensen från import och ansträngd ekonomi i hästuppfödning, särskilt småskalig, presenteras inte konkreta förslag. Utredaren pekar själv på att aktiva åtgärder sannolikt krävs, och exemplifierar ekonomiskt stöd, optionsprogram eller uppfödarpremier. Idag finns uppfödarpremier endast inom trav- och galoppuppfödning, med sin bas i spelomsättningen. Övriga avelsorganisationer och rasföreningar saknar ekonomiska förutsättningar att erbjuda motsvarande stöd.

Ytterligare synpunkter:

Vi delar inte fullt ut beskrivningen av en marknadsobalans. Att vissa uppfödare satsar på hästar för elitnivå motsätter inte att andra fokuserar på uppfödning för bredden, vilket redan sker. Svensk uppfödning omfattar ett stort antal hästraser i olika storlekar och användningsområden. Vi är övertygade om att svenska uppfödare i företagsverksamhet kan producera fler hästar för ridskolor och hobbyutövare om konkurrenskraften gentemot utländska uppfödare stärks.

Kapitel 4 – Utbildningsbehov inom hästnäringen

Betänkandet presenterar en grundlig översyn och heltäckande bild av hästnäringens befintliga utbildningsutbud, såväl inom offentliga utbildningsformer som branschens interna erbjudande. Översynen visar att det idag finns flera fungerande utbildningar från gymnasial nivå till högskolenivå i det reguljära utbildningssystemet, vilka kompletteras av specifika ämneskurser anordnade av branschens organisationer. Utredaren pekar även på hästnäringens eget ansvar att driva på ett förändrat förhållningssätt till synen på vikten av livslångt lärande och en ökad förståelse för betydelsen av utbildning och kompetensutveckling.

Vad gäller delar av betänkandet som rör kompetensförsörjning och professionalisering inom näringen hänvisar vi till, och ställer oss bakom, yttrande av Hästnäringens Yrkesnämnd.

Bedömning 4.14.1: Befintliga överlapp mellan utbildningar utgör inte ett problem

Vi delar utredningens bedömning att ett potentiellt överlapp mellan olika utbildningar inom hästområdet inte utgör ett problem. Det bedöms tvärtom finnas ett uttalat behov av flera parallella och kompletterande utbildningsformer mot samma yrkesroll, då dessa riktar sig till olika målgrupper med skilda förutsättningar och livssituationer samt bidrar till ökad tillgänglighet och inkludering inom utbildningssystemet och på arbetsmarknaden.

Skäl för tillstyrkande:

Det bör tillhandahållas utbildningar på olika nivåer riktade mot hästnäringen med en bred grund och en ansats som möjliggör arbete inom flera olika inriktningar och verksamheter inom näringen. Detta är centralt för att individer ska kunna förflytta sig över tid och ges förutsättningar för ett långt och hållbart arbetsliv i olika roller och på olika platser inom hästnäringen.

Inom hästnäringen finns ett flertal yrkesroller där relevanta kunskaper i hög grad kan tillägnas genom praktiskt lärande. Olika utbildningsformer skapar förutsättningar för ett bredare utbildningsutbud med undervisning som kan anpassas efter de skiftande kompetenskrav som olika arbetsuppgifter inom näringen ställer.

Bedömning 4.14.2: Tydligt fokus på hästvälfärdsfrågor på alla utbildningsnivåer

Hästnäringen tillstyrker utredningens bedömning att utbildning på alla nivåer behöver ha ett tydligt fokus på hästvälfärd.

Skäl för tillstyrkande:

Det är av största vikt att hela utbildningssystemet bygger på uppdaterad och aktuell forskning, kunskap som säkerställer hästvälfärd och om hästen som biologisk varelse. Vi instämmer i att hästvälfärd är en självklar del av innehållet i befintliga utbildningar, såväl teoretiskt som praktiskt. Hästnäringen har ett ansvar i säkerställande av att ny kunskap på området omfamnas och infogas i befintliga utbildningar samt att strukturer och rutiner nyfiket och aktivt utmanas och anpassas efter uppdaterad evidens.

Bedömning 4.14.3: Ökat utbud för redan yrkesverksamma

Vi delar utredningens bedömning att det behövs ett ökat utbud av utbildning för yrkesverksamma inom hästnäringen. Vi delar även bedömningen att uppnå en förändring gällande synen på kompetensutveckling och livslångt lärande kan behöva åtföljas av exempelvis krav på utbildning för relevanta tillstånd och yrkestitlar eller för branschens interna licenser.

Skäl för tillstyrkande:

Flexibla utbildningar anpassade för yrkesverksamma är av särskild betydelse för möjligheten till kontinuerlig kompetensutveckling.

Att genomföra utbildning för personer som arbetar i verksamheter med djur i den dagliga driften ställer krav på anpassade upplägg och pedagogiska former. För att tillgodose detta krävs en kombination av utbildningar inom det statligt finansierade utbildningssystemet och branschens egna kurser och utbildningsinsatser.

Inom hästnäringen diskuteras och pågår en förändring där krav i vissa fall kopplas till exempelvis beviljande och förnyelse av branschens egna licenser. Grundläggande utbildningskrav som ett styrmedel för licenser bidrar till en gemensam och kvalitetssäkrad kunskapsnivå inom områden som exempelvis hästvälfärd, säkerhet, regelverk och yrkesetik. Det skapar även förutsättningar för kontinuerlig kompetensutveckling och säkerställer att yrkesverksamma håller sig uppdaterade om ny forskning, lagstiftning och förändringar i näringen.

Undersökningar genomförda av Hästnäringens Yrkesnämnd visar att det finns ett upplevt behov av kompetensutveckling av både medarbetare och verksamhetsledare. För medarbetare anges ett behov av kurser och fortbildning i hästskötsel, ekonomi och organisation, arbetsmiljö och säkerhet samt att köra och hantera maskiner. För verksamhetsledarna anges behov av kompetensutveckling i ekonomi och organisation, digitalisering och teknik, marknadsföring, samt ledarskap och arbetsmiljö.

Ytterligare synpunkter:

Ett alternativ för att möta identifierade utbildningsbehov, för yrkesverksamma och målgrupper i behov av tillgängliga utbildningsformer, är att i ökad utsträckning nyttja folkhögskolan som utbildningsform. Folkhögskolan erbjuder goda möjligheter till pedagogisk anpassning som väl motsvarar olika målgruppers behov. Skolformen är flexibel både när det gäller vuxnas möjlighet att kombinera studier med arbete och när det gäller individanpassning. Folkhögskolans modell möjliggör för näringen att ta ansvar för och skyndsamt möta specifika och aktuella utbildningsbehov inom områden som exempelvis arbetsgivaransvar och när hästen ska användas som resurs inom samhälle och folkhälsa.

Folkhögskolornas finansiering baseras på statsanslag. Till Hästsportens Folkhögskola kompletteras dessa även med medel via HNS. En ökad och framför allt mer långsiktigt stabil och förutsägbar finansiering till Folkhögskolan, kan över tid skapa förutsättningar för nödvändig utveckling och därigenom bidra till att stärka hästnäringens kompetensförsörjning.

Bedömning 4.14.4: Verksamheten Pilotverksamhet Nationell Yrkesutbildning

Vi tillstyrker bedömningen att den pågående pilotverksamheten med Nationell yrkesutbildning (NY) väl kan lämpa sig för utbildning inom hästnäringen.

Skäl för tillstyrkande:

Pilotverksamheten kan bidra till att attrahera nya målgrupper till hästnäringen, såsom personer med utländsk utbildningsbakgrund samt individer med praktisk erfarenhet. Ett par utbildningsanordnare har uppmärksammat möjligheten och sökt i den nu aktuella omgången men fått avslag.

Bedömning 4.14.5: Folkhögskolan bör erbjuda riktade utbildningar

Vi tillstyrker delvis bedömningen att riktade utbildningar inom anläggningsskötsel bör erbjudas av Folkhögskolan.

Skäl för delvis tillstyrkande:

Kompetenshöjande kurser och fortbildning inom ban- och anläggningsskötsel lämpar sig väl i utbildningsformen som folkhögskolan erbjuder och näringen har ett behov av kompetensen.

Gällande längre utbildningar till anläggningsskötare kan det finnas andra utbildningsformer (till exempel YH och gymnasial nivå, som finns idag) som är bättre lämpade. För kurser och kompetensutveckling lämpar sig utbildningsformen väl, då branschen har möjlighet att utforma och anpassa kurser efter aktuella behov samt skapa goda förutsättningar för yrkesverksamma att komplettera med ytterligare kompetenser.

Bedömning 4.14.6: Bättre långsiktighet för hästutbildningar inom yrkeshögskolan

Vi tillstyrker utredningens bedömning att Myndigheten för yrkeshögskolan inte fullt ut använder det bemyndigande som finns att bevilja fler utbildningsstarter och att myndigheten bör fatta beslut om fler utbildningsstarter åt gången avseende vissa yrkeshögskoleutbildningar inom häst för ökad långsiktighet.

Skäl för tillstyrkande:

Utbildningar för yrkeskompetenser som har en ständig efterfrågan och är en förutsättning för hela hästnäringen är av hög relevans att erbjuda löpande över tid.

Utbildningar inom häst kräver långsiktiga och stora investeringar avseende säkerhet, hästar och anläggningar. Det tar tid att bygga upp faktiska resurser, kompetens och pedagogisk miljö. Likväl måste det i detta sammanhang också beaktas att det ofta innebär omfattande omställningskostnader och en tidskrävande process att avveckla utbildningar eller utbildningsformer, inte minst då det är levande djur i verksamheten och anläggningar med höga fasta kostnader.

En längre säkerställd period för beviljande av utbildningsstarter skapar förutsättningar för planering och satsningar på t.ex. pedagogisk utveckling som kan bidra till systematiserad kvalitetssäkring och utveckling genom lärdomar, utvärderingar och tidigare utbildningsresultat. Stärkt långsiktighet möjliggör även ökad kontinuitet i utbildningsutbud och likvärdighet mellan utbildningar över flera utbildningsomgångar.

Bedömning 4.14.7: Utbildning på högskolenivå inom häst bör värnas

Vi tillstyrker bedömningen att utbildning på högskolenivå inom häst bör värnas och att utbildning med nära koppling till forskning är väsentligt för branschens kunskapsutveckling.

Skäl för tillstyrkande:

Hippologutbildningen är unik genom att på högskolenivå kombinera teori, praktik och färdighetsträning med fullt fokus på häst. Programmet har funnits i över trettio år och har under denna tid haft betydelse för hästnäringens kunskapsutveckling och kompetensförsörjning. Alumnundersökningar visar att majoriteten av de examinerade arbetar i hästnäringen under lång tid i många olika yrkesroller. En akademisk utbildning med nära anknytning till forskning är därför en central del av branschens samlade utbildningsutbud och kompletterar andra utbildningsformer genom att attrahera olika målgrupper.

Hippologprogrammet har genomgått en utredning och för närvarande pågår ett utvecklingsarbete, vilket sannolikt kommer innebära strukturella förändringar. HNS och SLU delar ansvaret för finansieringen av programmet, och detta bör värnas även framöver. Hästnäringen har ett fortsatt

behov av forskningsbaserad kompetens- och kunskapsutveckling. Oavsett hur programmet förändras finns skäl att genomlysas behovet av kompletterande högre utbildning, till exempel mastersprogram eller kurspaket som kombinerar teori och praktik och riktar sig till olika delar av branschen.

Förslag 4.14.8: Yrkespaket hästskötare respektive anläggningsskötare inom Komvux

Vi tillstyrker förslaget att Skolverket ges i uppdrag att utöka yrkespaketet för hästskötare med yrkespaketet för anläggningsskötare på hästanläggning.

Skäl för tillstyrkande:

Anläggningsskötsel är en kompetens som efterfrågas av arbetsgivare inom flera olika typer av verksamheter i hästnäringen. Stora anläggningar och användning av maskiner i större utsträckning öppnar upp för arbetsuppgifter för personer utan tidigare stark koppling till branschen eller intresse av hästar. Detta då anläggningsskötsel generellt endast kräver begränsade hästkunskaper, i huvudsak relaterade till säkerhet och hästarnas grundläggande behov. Rollen kompletterar hästskötarens arbetsuppgifter som har mer fokus på skötsel av hästen. Det kan även bidra med kunskaper och arbetssätt som bidrar till att öka mekanisering i en bransch som är fysiskt intensiv.

De efterfrågade kompetenserna ger möjlighet till undervisning som i hög grad bygger på praktiskt lärande och är särskilt lämpade för personer som har lättare att tillgodogöra sig kunskap genom praktik och som kan ha svårigheter med mer teoretiskt inriktad undervisning.

De föreslagna yrkespaketen skapar möjligheter för både unga och vuxna som behöver stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden, som behöver ställa om yrkeslivet eller som söker en annan typ av arbetsmiljö. Det utgör en viktig ingång till arbete i hästnäringen för fler och bidrar till en mer tillgänglig och inkluderande arbetsmarknad.

Förslag 4.14.9: Myndigheten för yrkeshögskolan ges ett återrapporteringskrav

Hästnäringen tillstyrker förslaget att regeringen ger Myndigheten för yrkeshögskolan ett återrapporteringskrav avseende beslut om yrkeshögskoleutbildningar inom häst.

Skäl för tillstyrkande:

Förankring bör ske med relevanta organisationer på nationell nivå inom hästnäringen för att säkerställa en samlad och långsiktig bedömning av utbildningsutbud, yrkesroller och kompetensbehov inför beviljande av ansökningar.

Det är av särskild vikt att utbildningarna svarar mot arbetsmarknadens faktiska behov och inriktas mot yrkesroller där det finns en dokumenterad och varaktig efterfrågan på kompetens. Detta bidrar både till hög anställningsbarhet och goda förutsättningar att etablera och driva egen verksamhet i branschen.

Vidare bör hänsyn tas till en ändamålsenlig geografisk spridning av utbildningarna i hela landet, samt att bedömning inte baserats och förankrats enbart på lokal eller regional nivå, då detta kan medföra risk för bristande samstämmighet med arbetsmarknadens långsiktiga kompetensförsörjning. Detta gäller generellt och ska inte utesluta att lokalt och regionalt kunna möjliggöra utbildning till specifika yrkesroller om det råder brist i det aktuella geografiska området. För en långsiktig kompetensförsörjning är det dock det nationella behovet som bör ges störst vikt.

Förslag 4.14.10: Stabil finansiering för investeringstunga YH-utbildningar

Vi tillstyrker förslaget att YH-utbildningar inom häst inkluderas i förslaget om stabila förutsättningar för investeringstunga utbildningsmiljöer.

Skäl för tillstyrkande:

Utbildningar inom häst är kostnadskrävande i drift och kräver långsiktiga investeringar i anläggningar och hästar. För att på bästa sätt nyttja befintliga resurser som byggts upp på hästutbildningsanläggningar är det av vikt att så långt som möjligt kunna samutnyttja dessa investeringar mellan olika utbildningsformer. Det finns idag ett fåtal utbildningsanordnare i hästnäringen som erbjuder utbildning på olika nivåer, till exempel hästnäringens riksanläggningar. Dessa utbildningsmiljöer skapar goda förutsättningar för lärande över utbildningsgränser, erfarenhetsutbyte och tillgång till en bred samlad kompetens inom olika områden.

Ytterligare synpunkter

Om förslaget från utredningen Framtidens yrkeshögskola tas vidare vill vi påtala vikten av att tillsammans med hästnäringen analysera såväl befintliga anläggningar som utbildningsanordnare. Åtgärder bör riktas mot anläggningar som bedöms ha god förmåga och faciliteter att erbjuda olika utbildningsformer för att så långt som möjligt effektivisera nyttjande av insatt statlig finansiering.

Kapitel 5 – Möjligheter för fler att delta i hästverksamheter***Analys 5.7.1: Hinder som begränsar deltagande i hästsport******Analys 5.7.2 Effekter av en ökad delaktighet***

Vi delar i huvudsak utredarens beskrivning av de hinder som i dag begränsar möjligheten att delta i hästverksamheter, liksom av de positiva effekter som ökad delaktighet kan ge, både för individen och för samhället i stort. Vi instämmer i att många hinder är strukturella och kräver långsiktiga insatser från såväl staten som hästnäringen. För att nå nya målgrupper behövs ett uthålligt, relationsskapande arbete i nära samverkan mellan hästnäringen och samhällets aktörer. Vi vill betona att dessa utmaningar inte kan hanteras genom kortvariga eller projektbaserade satsningar.

Nedan lyfter vi särskilt några delar av utredarens analys inom området.

Ekonomiska förutsättningar utgör en av de största begränsningarna för deltagande i hästverksamheter. Höga investeringar och kostnader för anläggningar, hästhållning och personal kan inte alltid fullt ut täckas av deltagaravgifter utan risk för exkludering. Vi ser därför positivt på att utredningen lyfter fram kommunala initiativ såsom Malmö stads arbete med nolltaxa för barn- och ungdomsverksamhet. Detta exempel visar att politiska prioriteringar kan få direkt betydelse för deltagande, tillgänglighet och jämlikhet. Vi anser att liknande modeller bör uppmuntras.

Vi delar utredningens beskrivning att hästverksamheter utgör en viktig resurs för folkhälsa och samhället i stort, och kan bidra till samhällsekonomiska vinster i form av förhindrat utanförskap. Vi vill särskilt framhålla att hästnäringen i sin helhet, även delar som inte är knutna till sporterna, erbjuder varierande aktiviteter, livslångt lärande och är till sin natur jämlik. Verksamheterna passar många, både unga och äldre, samt personer med olika bakgrund och förutsättningar.

Hästverksamheter kan erkännas som en del av samhällets samlade arbete för jämlikhet och folkhälsa. I detta ligger också vikten av genomtänkt fysisk samhällsplanering av hästanläggningar från kommunalt håll. Det behöver säkerställas tryggad markanvändning utifrån geografisk placering, beaktande av kringliggande infrastruktur och tillgänglighet till själva anläggningen.

Vi instämmer i beskrivningen att hästverksamheter har särskilt goda förutsättningar att inkludera personer med funktionsnedsättning. Hästen och stallmiljön är väl lämpad för både fysisk, kognitiv och social utveckling. Samtidigt konstaterar vi, i likhet med utredningen, att bristande tillgänglighet i form av otillräckligt anpassade anläggningar och begränsade resurser utgör ett betydande hinder. Hästnäringen kan, och bör, bidra genom att säkerställa tillgång till kompetenshöjande insatser för instruktörer, ledare och annan personal för verksamhet som riktas till personer med funktionsnedsättning. För att detta arbete ska bli hållbart krävs dock att det kombineras med säkerställd långsiktig finansiering för anpassning av anläggningar.

Bedömning 5.8.2: Offentlig finansiering och lokal samverkan för hästen som resurs

Vi tillstyrker utredningens bedömning att det är motiverat med ökad offentlig finansiering tillsammans med lokal samverkan för att i större utsträckning använda hästen och hästverksamheter som resurs för samhället.

Vi delar bedömningen att tidiga, förebyggande och individanpassade insatser kan generera både mänskliga och samhällsekonomiska vinster.

Skäl för tillstyrkande:

Vi vill särskilt lyfta fram verksamheter inom området Hästunderstödda Insatser (HUI), där hästen och stallmiljön används som resurs inom vård, skola, omsorg och arbetslivsinriktade insatser för individer i behov av stöd. Det omfattar insatser för barn och unga, personer med psykisk ohälsa, individer i rehabilitering, personer med funktionsnedsättning samt personer långt ifrån arbetsmarknaden.

HUI har i flertalet studier och forskning konstaterats vara till nytta för individ och samhälle. Ungdomsbarometerns rapporter visar återkommande att många unga i dag upplever stress och psykisk press, kopplat till höga krav, social jämförelse och ständig digital närvaro. Unga efterfrågar i större utsträckning meningsfulla sammanhang där relationer och delaktighet står i centrum. Stallmiljön har möjligheter att möta ungas behov och vara en värdefull motvikt till upplevd stress.

Kommunerna har ansvar att främja jämlik hälsa oavsett social tillhörighet, förebygga ohälsa och stärka individers delaktighet, trygghet och livskvalitet. De hälsorelaterade mål som kommunerna formulerar inom ramen för folkhälsoarbetet ger förutsättningar att inkludera HUI för både barn och vuxna som en del av det offentligt finansierade stödutbudet. På många rid- och travskolor kan kommuner nyttja befintliga anläggningars resurser till HUI-verksamhet på dagtid då den ordinarie verksamheten ofta sker eftermiddags- och kvällstid.

Insatser till individer i behov av stöd finns inom olika samhällsfunktioner och huvudmän med skilda ansvar, uppdrag och budget. Det kan leda till att hästunderstödda insatser inte synliggörs eller inkluderas i beslutsprocesser. För att möjliggöra kvalitetssäkrade HUI-verksamheter som kan erbjuda insatser över tid krävs långsiktiga och pålitliga modeller för finansiering, upphandling och samverkan mellan verksamheter, yrkesprofessioner och berörda samhällsfunktioner. Idag sker ofta insatser under korta tidsperioder och projektbaserade lösningar, vilket försvårar stabil verksamhetsdrift, kompetensförsörjning och kontinuitet för deltagare.

Som en första och viktig åtgärd bör nationellt samordnande aktörer, såsom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Socialstyrelsen och andra relevanta funktioner, ges ett ansvar att inkludera HUI i kunskapssammanställningar, analyser och vägledningar, på motsvarande sätt som inom andra områden av vård, skola, omsorg och folkhälsa. Detta arbete bör omfatta insamling, sammanställning och spridning av forskning, beprövad erfarenhet och kunskapsstöd om hästens och stallmiljöns betydelse för folkhälsa, social inkludering och specifika stödinsatser. Detta skulle bidra till ökad kännedom, likvärdig tillgång och bättre förutsättningar för lokala och regionala aktörer att integrera HUI i ordinarie verksamhet.

Bedömning 5.8.3: Betydelsen av ridskolor och travskolor

Vi delar utredningens bedömning att ridskolor och travskolor spelar en viktig roll för rekryteringen till hästnäringen. För att långsiktigt stärka rekryteringsbasen vill vi dock framhålla betydelsen av att intresse för häst kan väckas på många olika sätt. Det är därför angeläget att tillvarata och främja alla möjligheter att nå nya individer och målgrupper.

Skäl för tillstyrkande:

Verksamheter vid rid- och travskolor står för en viktig del av den kontinuerliga rekryteringen till hästnäringen. Den systematiska och regelbundna verksamheten med fokus på lärande om både hästen som biologisk varelse och utförande av aktiviteter i ett sammanhang med utbildad personal är viktiga inkörsportar till ett livslångt intresse.

Ytterligare synpunkter:

Likt utredaren anser vi att det är viktigt att bredda synen på vilka verksamheter som kan bidra till en stabil rekrytering och erbjuda en meningsfull och utvecklande fritid. Närheten till häst är en avgörande faktor för att väcka nyfikenhet och skapa ett långsiktigt intresse och fortsatt engagemang.

Hästar kan mötas och upplevas på många sätt och i olika verksamheter, såsom galoppskolor, avel och uppfödning samt andra miljöer som erbjuder umgänge med häst – även utan direkt koppling till tävlings- eller idrottsverksamhet. Även hästars synlighet i olika samhällstjänster, exempelvis skötsel av grönytor och sophämtning, skapar nyfikna möten i vardagen och har samtidigt en lugnande social inverkan. Deltagande i verksamheter med djur utvecklar ansvarstagande för andra levande varelser. Engagemang inom hästverksamheter bidrar dessutom till att stärka färdigheter inom ledarskap, samarbete och social kompetens.

Sammantaget bör alla möjligheter till upplevelser med hästar och stallmiljön tillvaratas. I detta sammanhang vill vi särskilt hänvisa till Förslag 5.8.7 om riktat statligt stöd utanför idrottsrörelsen, och de möjligheter ett sådant stöd kan skapa för ökad tillgänglighet, breddad rekrytering och långsiktig utveckling.

Bedömning 5.8.6: Fler forum för lärande och erfarenhetsutbyte

Vi tillstyrker delvis utredningens bedömning om behov av fler forum för lärande och erfarenhetsutbyte.

Skäl för delvis tillstyrkande:

Den breda hästnäringen kan lära och ta del av erfarenheter om vad som motiverar barn och unga till deltagande i fritidsverksamheter via kunskapsöverföring från Riksidrottsförbundet (RF). Fler forum är dock resurskrävande för hästnäringens organisationer. Vi bedömer att det på nationell nivå finns goda möjligheter till ett sådant lärande via hästnäringens etablerade strukturer för samverkan. Ett exempel är Hästnäringens Ungdomssatsning (HUS), som i dag erhåller projekt- och verksamhetsstöd via HNS, och där både Svenska Ridsportförbundet och Svenska Islandshästförbundet ingår (vilka är medlemmar i RF). HUS samlar organisationer från olika sporter och verksamheter (inklusive avel).

Inom ramen för HUS bedrivs arbete som ofta är direkt kopplat till inkludering, trygghet och ungas engagemang i hästverksamheter. Detta arbete bör fortsätta i sin nuvarande form och har möjlighet att vidareutvecklas, till exempel via att söka externt stöd. HUS utgör en ändamålsenlig och väl fungerande kanal för samverkan inom ungdomsfrågor och kan vara en strategisk samarbetspartner i genomförandet av utredningens förslag.

Ett annan befintlig struktur som hästnäringen kan utöka samverkan med är landets 30-tal 4H verksamheter. Utredningen pekar på att dessa idag kan liknas vid utbildningsanläggningar för barn och unga som tar del av deras pedagogik. 4H verksamheterna kan fungera som ett första insteg för barn som vill närma sig hästar. Tydligare samverkan mellan 4H och hästnäringen kan öppna en rekryteringsväg och visa alternativ för att gå vidare med hästintresset, både inom och utanför sportverksamhet.

Förslag 5.8.7 Riktat statligt stöd utanför idrottsrörelsen

Vi tillstyrker förslaget att regeringen ger Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att utforma ett riktat statligt stöd till föreningar med hästverksamhet för barn och unga utanför idrottsrörelsen.

Skäl för tillstyrkande:

Utredaren beskriver väl mervärden som umgänge med hästar och stallmiljö kan ge barn och ungdomar. Det föreslagna stödet bedömer vi kan skapa goda förutsättningar för föreningar även utanför idrottsrörelsen att erbjuda värdefulla aktiviteter. Dessa kan omfatta exempelvis fritidsverksamhet och avsuttna aktiviteter, körning, trav, galopp, avel & uppfödning, där umgänge med hästar och miljön utgör kärnan och en specifik sport eller prestation inte är i fokus. Förslaget kan bidra till ökad inkludering och tillgänglighet samt på sikt stärka rekrytering till hästnäringen.

Ytterligare synpunkter:

Det är viktigt att det riktade stödet utformas så att det inte påverkar befintlig finansiering inom idrottsrörelsen. Samverkan mellan relevanta aktörer och med befintliga strukturer, så som Hästnäringens Ungdomssatsning och aktiva föreningar anslutna till RF, bör eftersträvas i utformningen av stödet. Stödet bör även omfatta föreningar inom idrottsrörelsen som erbjuder aktiviteter utanför nuvarande stödformer.

Stockholm 2026-02-24

Hästnäringens Nationella Stiftelse

Karolina Lagerlund

Vd